

УДК: 11/14(41)(092)

Наталія Скрицька,
Буковинський державний медичний
університет,
Чернівці (Україна)
fedorkiv0@mail.ru

МЕТАФІЗИЧНА СУТНІСТЬ БОГА
У ФІЛОСОФІЇ
ІОАННА ДУНСА СКОТА

Key words: *God, metaphysic, theology, God as a pure, God as a primary cause, God as a single, God as „it here”*

Skrytska Natalya. THE METAPHYSICAL ESSENCE OF GOD IN PHILOSOPHY OF DUNS SCOTT.

The article investigates understanding of metaphysical essence of God on the basis of philosophical treatises of medieval scholiast of Duns Scott in 13th century. An attempt is made to investigate intercommunication between God and being on the basis of a primary cause. As a necessity of research is determination with their further actualization on the formalism and ground of the knowledge for divine essence. It is reflected proofs of existence of God on the basis of philosophical treatises of Duns Scott. It is proved that metaphysical measuring of medieval thinker is toward rationalism on the basis of eternal ideas.

Роль та значення поняття Бога для людського осмислення та існування є надзвичайно вагомим. Філософське осмислення божественної сутності та її ролі в житті людини завжди тяжіє до ірраціоналізму та метафізичного виміру.

Чи можливо пізнати сутність Бога? Що таке Бог та що таке божественна сутність? Який зв'язок між Богом та буттям, Богом та людиною? Чи здатен людський інтелект осмислити всю повноту божественного існування? Це одвічні питання людства, науки, суспільства, цивілізації, людини, які були, є та будуть *актуальними* завжди, допоки існуватиме Людина.

Чи не найповніше природа Бога досліджена середньовічними схоластами з її актуалізацією на такі метафізичні поняття як буття, існування, першопричина, дія, творчість, одиничність тощо? Доповненням цьому є філософська доктрина Д. Скота, який у своїх працях намагався дослідити взаємозв'язок між Богом та Його творінням в руслі філософських та наукових ідей XIII – XIV століть.

Метафізичне розуміння Бога бере свій початок в схоластичних доктринах філософії та поступово переходить в русло нових філософських досліджень. Саме тому всі метафізичні поняття, основою яких є Бог, набувають найбільшого розвитку саме в епоху пізньої схоластики та відіграють значну роль у формуванні метафізичних засад філософської думки в її історичному процесі.

Мета статті полягає в дослідженні поняття Бога Дунсом Скотом через метафізичні модули

буття, а також у з'ясуванні філософом божественної сутності завдяки діяльності розуму.

З поставленої мети випливають наступні **завдання**:

- дослідити взаємозалежність між об'єктом теології (Богом) та об'єктом філософії (буттям) у філософських доктринах Дунса Скота;

- виявити необхідність існування буття через існування Бога;

- обґрунтувати значення поняття Перше як безпричинної причини та вищого розумного сущого;

- проаналізувати природу сущого в якості першопричини творення та взаємозв'язок його з Богом у поглядах середньовічного схоласта;

- обґрунтувати необхідність існування першопричини як необхідної умови „бути”;

- визначити роль та необхідність знань для божественної сутності з їх подальшою актуалізацією на формалізм;

- з'ясувати функцію творчості для діяльності Бога у філософії Дунса Скота;

- обґрунтувати докази існування Бога, виходячи із філософської спадщини Д. Скота.

Об'єктом дослідження виступають такі поняття як Бог, метафізика, теологія, а також Бог як суще, Бог як Перше, Бог як одиничне, Бог як „це ось”.

Предметом дослідження виступають взаємозв'язки між вищезазначеними поняттями та

їх подальше втілення в розвиток філософських, теологічних та наукових ідей.

Щодо **джерельної бази дослідження**, то творчість Д. Скота є достатньо представленою в історії філософської думки. Так, зокрема, Е. Жільсон у своїй праці „Філософія в середні віки” намагався якнайповніше розкрити всю середньовічну епоху в історико-філософському ракурсі, починаючи з патристики та закінчуючи пізньою схоластиком XV століття (чи епохою Відродження). Досліджувати епоху XIV століття Е. Жільсон починає із філософської спадщини Д. Скота, Якоба із Меци, Вільма Оккама, містицизму Мастера Екхарта та закінчує філософією Жана Жерсона, підсумовуючи, тим самим, епоху пізнього Середньовіччя. Дослідник намагався представити філософію Д. Скота у його відношенні до метафізики та Бога; провести певні паралелі у поглядах Авіценни, Ф. Аквінського з Д. Скотом, встановити подібне та відмінне в їх ученнях. Оновний акцент робиться на так званому „метафізичному реалізмі” середньовічного схоласта з його відображенням у теорії „формальної відмінності” щодо множинності форм та атрибутів Бога.

Філософську теологію Д. Скота викладає і російський дослідник А.В. Аполлонов у передмові до праці „Трактат про Першоначало”, звертаючи більшу увагу на автобіографічні дані та творчу спадщину середньовічного мислителя. Також дослідник порушує питання віри і розуму, філософії та богослов'я схоласта.

А. Штекль у праці „Історія середньовічної філософії” описує розквіт християнської схоластики, починаючи із філософських поглядів Альберта Великого, Бонавентури, Роджера Бекона, охоплюючи тим самим і філософію Д. Скота та його учення про матерію та універсалії, про Бога і душу тощо.

Повнота досліджень включає першоджерельну базу, а саме працю „Вибране” та „Трактат про Першоначало”, в яких середньовічний схоласт порушує питання природи Бога, доказів існування Бога, гносеології та метафізики, видів пізнання божественної субстанції, раціонального осмислення Бога, божественного провидіння, всемогутності Бога, свободи волі, моралі, безсмертя душі тощо.

В цілому, кожен підручник із загальної філософії містить короткі відомості про філософське учення середньовічної епохи, включаючи і філософські ідеї Дунса Скота.

Іоанн Дунс Скот (1265/1266 – 1308) народився в містечку Дунс у Шотландії. Його сім'я була тісно пов'язана з францисканським орденом. Але життя середньовічного схоласта нагадувало суцільну географічну мандрівку:

народився в Шотландії, навчався в Паризькому університеті, займався педагогічною діяльністю в Парижі, Англії. Похований у Францисканській церкві в Кольні.

У філософії Дунса Скота знають як Doctor Subtilis або Тонкий чи Витончений Доктор. За захист Непорочного зачаття Діви Марії мислитель також отримав статус Doctor Marianes.

Незважаючи на недовге життя, Дунс Скот написав 12 томів, які складаються з-понад 20 праць, виданих Лукою Уордіном.

Всі праці Витонченого Доктора можна поділити на 4 категорії: 1) коментарі до творів Арістотеля (тобто *Logicalia* чи *Logica Scoti*); 2) коментарі до інших творів Арістотеля; 3) диспути, дискусії невеликого обсягу; 4) коментарі до „Сентенцій” Петра Ломбардського.

Основна праця *Opus Oxoniense* („Оксфордські твори”), які називались як *Ordinatio* (тобто „Впорядкування”), складені на основі Оксфордських лекцій Д. Скота „Сентенції” – теолога XII століття Петра Ломбардського. Однак Д. Скот викладає власні думки філософського та теологічного характеру, полемізує з арабськими філософами та Ф. Аквінським, Генріхом Гентським.

Основна проблематика епохи Середньовіччя – чи потрібна філософія християнству, чи природу Бога слід сприйняти на віру? Чи повинні християнські догмати бути раціонально обгрунтовані, чи вони надрозумні? Чи слід вірити в те, що неможливо зрозуміти?

Для Дунса Скота вся філософія є метафізикою. І, оскільки метафізика є основою філософії, то вона прирівнюється до теології. Звідси мислитель робить наступний висновок: лише теологія та метафізика здатні дати людині істинне знання про Бога.

Проте, у своїх поглядах Дунс Скот більше зорієнтований на теологію. Об'єктом теології є Бог, об'єктом же філософії (а, швидше за все – метафізики, яка стоїть вище самої філософії) є буття як таке. Метафізика не може прирівнюватись до божественних істин, оскільки лише Бог є Творцем всього, в тому числі і метафізики. Проте „наша метафізика є наука про буття як таке; твориться лише розумом і може проникнути в душу лише в одному з аспектів, який не є найвищий”⁴.

Однак, незважаючи на витонченість та логічну послідовність свого викладу, філософ все ж не робить суцільним об'єктом метафізики буття як таке, виходячи з простої причини – таке буття буде обмеженим. Д. Скот створює два поняття буття та розділяє їх. Метафізиці, вважає схоласт, в якості об'єкта пізнання слід дати таке буття, яке було б

абстрактне та не детерміноване, „яке можна було б застосувати до всього, що є всім”⁴.

Звідси випливає, що метафізика може і повинна ставити проблему Бога. Адже Бог, згідно з філософом, не існує поза межами фізичного світу. Якщо поняття Бога розглядати окремо, то Він все ж не залишиться в природі, незважаючи на те, що сама природа існує через Бога. „А тому, – пише філософ, – щоб дійти до першоначала, яке є причиною світу в самому його бутті, слід опиратися не на чуттєво сприймаюче буття, а просто на буття”⁴.

Буття, яке є необхідною точкою метафізики, є перше та абстрактне і пов’язане з Богом. Оскільки погляди Дунса Скота та Авіценни багато в чому зближувались, а особливо розглядаючи проблему буття, то, схоже до поглядів попередника, Д. Скот трактує буття наступним чином: „... воно (буття, автор) є все те, що є як буття, і нічого, окрім цього”¹.

Буття – це абстрактна категорія, яку сприймає інтелект. Буття для логіка є порожньою абстракцією, тоді як для метафізика – це реальність, можливості якої багаті. Філософ вважає, що метафізика буття володіє властивостями, перші з яких це модуси. Саме вони є можливими внутрішніми детермінаціями.

Метафізик доводить існування буття через безкінечне буття або ж існування. Тобто спочатку слід довести, що існує буття, яке є першим, потім, – що воно безкінечне. Авіценна, виходячи з такого тлумачення, зазвичай називав Бога Першим (Primus), чого й дотримувався Д. Скот, називаючи Бога Першим та Єдиним у своєму роді.

Слід відзначити, що чималу роль Д. Скот відводив дослідженню поняття „Перше”. Так, у своїх працях „Вибране” філософ іменує Перше безкінечністю, безпричинною причиною, яка є Богом. Перше є „вище розумне суще, яке знає все, що може бути пізнане”¹. Також про безкінечність Бога свідчить природна схильність нашої волі до вищого блага, а нашого розуму – до вищої істини. Наша воля не прагнула би до вищого блага як до найвищої мети, якщо б це благо було суперечливим та не існувало б.

Щодо природи Бога в руслі буття, то, як вважає дослідник середньовічної схоластики Е. Жільсон, „... відбувається переміщення апостеріорних доведень існування Бога з рівня актуального існування, якого дотримувався св. Фома, на рівень модальностей і властивостей буття як такого, який завжди аналізував Дунс Скот, коли виступав в якості метафізика”⁴.

Суще і є Бог. Воно має здатність творитися і бути створеним. Сущє може творитися або

нічим, або самим собою, або іншим. Філософ доходить висновку, що „воно не може бути створене нічим, оскільки ніщо не може бути причиною чогось; воно не може бути створене самим собою, бо не є причиною самого себе; звідси випливає, що суще повинно отримати буття від чогось іншого”¹. Далше Д. Скот продовжує, що Перше, під яким ми розуміємо Бога, є необхідне та можливе, воно є першо-причиною. Однак сама першопричина не має причини, а тому безпричинну причину ми вважаємо можливою. Безпричинної причини не існує. „На якій підставі вона могла б не існувати?” – запитує філософ і відповідає запитанням: „Першопричина не має причини. Можливо тому, будучи можливою, вона була б несумісна з іншою можливістю?”¹

Насправді ж, як вважає мислитель, якщо першопричина, що не має своєї причини, можлива, то вона можлива сама по собі, оскільки не має причини. Д. Скот робить наступний висновок: *неіснування першопричини немовливе*. Буття, неіснування якого немислиме, існує необхідно.

Що таке першопричина? Яка її природа? Д. Скот вважає, що першопричина – це „внутрішня потреба бути, прихована за поняттям першоначала (бажання бути першим) в порядку причинності”⁴. Далі філософ продовжує: „Можливість того, чиє буття причинне, не обов’язково тягне за собою його дійсне існування, але те, що виключає будь-яку зовнішню чи внутрішню причину відносно свого буття, не існувати не може”; (*“Excludendo omnem causam iliam a se, intrinsecam et extrinsecam, respect sui esse, ex se est impossibile non esse”*)¹.

Бог – це вічна безкінечність. Такого висновку дійшов Д. Скот, як і інші середньовічні мислителі. Природу Бога ми не здатні зрозуміти чи висловити словами. Наш розум може зрозуміти лише деякі божественні атрибути, а відчутти божественну безкінечність ми можемо лише живим відчуттям.

Як і всі теологи Середньовіччя, Д. Скот, визнавши єдність Бога, доводив, що всі божественні атрибути злились в єдність божественної сутності. В той же час мислитель відзначає, що в Бозі є віртуальна основа для такої відмінності, а саме – формальність, яка називає божественні атрибути. Божественна воля Д. Скота не є абсолютно інертною. Філософ не вірить, що Бог може бажати щось суперечливе.

Звідки ж Бог черпає свої знання? Що є його джерелом? Д. Скот вважає, що знання Бога походять із вічних Ідей. Саме завдяки їм Бог знає про весь світ і про кожну річ зокрема. Ці Ідеї існують лише в божественній свідо-

мості, „але визнають за ним в Бозі лише відносно умосяжне буття і відносну вічність, оскільки це буття та ця вічність кореняться в бутті і вічності Бога”².

Людині істинне знання про Бога дають метафізика та теологія, а тому вони повинні взаємодіяти. Дослідник середньовічної філософії А. Аполлонов з цього приводу зазначає: „... якщо б людині *pro statu isto* була б надана можливість безпосередньо споглядати Бога, то різниця між теологією та філософією перестала б існувати, як не існує її для Бога, для якого *theologia in se*, або ж теологія як така, і *metaphysica in se*, або ж метафізика як така є єдине знання про Себе Самого”². Далі, продовжуючи дослідження, А. Аполлонов пише: „Але людина полишена (хоча б в цьому житті) безпосереднього знання Божественної Природи, тому їй залишається задовольнятися хоча б тим знанням про Бога, яке дає їй *theologia nostra* “наша теологія”, і *metaphysica nostra* „наша метафізика”, яку ми називаємо філософською теологією”².

Дунс Скот використовує таке поняття Бога як „це ось” або „цієвість”. „Бог, – пише схоласт, – в особливому, тобто „як ця сутність сама собою”, природним чином у цьому житті не пізнається. Але Він може володіти певним атрибутом, який є таким об’єктом, і саме завдяки наявності цього атрибуту Бог може бути певним чином пізнаний людським розумом”¹.

А. Уолтер проводить дослідження Д. Скота щодо розуміння останнього поняття суцього. „Суцце, – аналізує думку А. Уолтер, – перше із трансцендентальних понять. Це – найширше просте поняття Д. Скота, яке використовується для позначення будь-якого суб’єкта, існування якого не несе в собі суперечності”². Д. Скот під трансценденталіями розуміє все те, що виходить за межі 10 категорій Арістотеля.

Щодо інших трансценденталій, то після „суцього” ми говоримо про „існування”, тобто про модус суцього, який реально існує поза розумом. Крім існування, до трансценденталій відносять атрибути чи властивості суцього. Перш за все до них належать „єдине”, „істинне”, „благе” тощо. Також слід віднести атрибути на зразок „безкінечне - кінечне”, „необхідне – випадкове” та ін.

Середньовічний схоласт веде мову і про певні предикати суцього, поняття якого не вказує на досконалість чи недосконалість чогось. Такі поняття він називає чистими або безумовними досконалостями (*perfections simpliciter*). Чисті досконалості приписуються лише Богу як Всемогутності або являються характеристиками Його творінь, наприклад, мудрість, свобода, воля тощо.

Д. Скот, як вважає А. Аполлонов, першим із схоластів визначив, що суцце і його атрибути виявляються в Бозі і в Його Творінні в одному і тому ж значенні, або унівокально. Під „унівокальністю” філософа можна розуміти однозначність.

Слід відзначити, що таке розуміння суцього по відношенню до Бога відрізняється від епохи XIII – XIV століть, представники якої думали, що Бог і є Суцций, а тому Його творіння не можна вважати суццими. Однак, Д. Скот стверджує, що таке розділення ознаки суцього від самого Бога носить сумнівний характер.

На підтвердження цьому у праці „Вибране (Францисканські дослідження)” Д. Скот пише наступне: „Ти... Який вищий із суццих, більше того, єдиний безкінечний із суццих”, а також відзначає: „... Ти не полишений нічого, що було б іншою можливістю суцього”¹.

Насправді, всі наші загальні поняття, а також поняття „суцього”, як вважає схоласт, формується завдяки абстрагуючій діяльності розуму на основі чуттєво сприймаючих речей. „Для того, щоб судження „Бог є Суцций” мало смисл, необхідно, щоб поняття „суцций” по відношенню до Бога включало поняття „суцього”, яке інтелект абстрагує від чуттєво сприймаючих речей...”². І Д. Скот продовжує: „В іншому випадку будь-яке ствердження або заперечення про Бога є самовільним і не дає нам жодного знання про Нього”².

Д. Скот не може оминати проблему творіння Богом світу. „Бог творить, – пише філософ, – оскільки Він цього бажає, і творить лише тому, що бажає”¹. Ми не можемо, як вважає Д. Скот, ставити питання, чому Бог створив чи не створив певну річ, оскільки єдиною причиною, чому Бог творить світ та речі в ньому, є Його воля. Е. Жільсон з цього приводу пише наступне: „Єдиною причиною, згідно з якою Бог захотів створити щось, – це є Його воля, і єдиною причиною вибору, який Він зробив, є те, що Його воля – це Його воля”⁴.

Кожен закон, зазначає Д. Скот, справедливий лише тому, що узгоджується з божественною волею. Якщо б Бог бажав створити якусь іншу річ, то вона була б хороша.

Д. Скот також вказує на те, що Бог і Творіння не повністю, але зовсім відмінні в своїх поняттях та реальності, оскільки в метафізичному значенні вони не мають нічого спільного. Тобто унівокація носить швидше гносеологічний, а не онтологічний характер. Таку позицію Д. Скота О. Бетоні аналізує наступним чином: „Унівокація нав’язується нам швидше за все нашим процесом пізнання, аніж реальністю самій по собі. Вона є процесом нашого процесу абстрагування, який націлений так, як і інші

види абстракції, являючи собою недосконалість, але не хибний шлях пізнання реальності”⁵.

Разом з тим, філософ наголошує на єдності Бога в Самому Собі. „Бог, – пише Д. Скот, – єдиний за природою. Хоча є багато богів згідно імені чи назви, але Ти є єдиний Бог за природою. Істинний Бог, із Якого все, в Якому все, через Якого все”¹.

Дунс Скот, розглядаючи поняття Бога всебічно, веде мову про теорію формальної відмінності. Формальна відмінність є середньою ланкою між *distinctio realis*, реальною відмінністю між двома речами (*res*), а саме: між тілом і душею, субсистенцією та акциденцією, та *distinctio rationes ratiocinantis*, тобто між логічною відмінністю, яка створена розумом і не корелюється позарозумовою діяльністю. *Rationes* Д. Скот називає *formalitates* і *realitates* задля відмінності їх від форм (*formae*) і речей (*res*). Формальні відмінності в Бозі ми зустрічаємо і в теології. Теологія (богослов'я) проголошує, що Бог єдиний за своєю сутністю, тобто в Ньому немає реальних відмінностей, і ми розрізняємо в Ньому такі атрибути як розум, волю та інші, кожен з яких іншому не тотожний. *Rationes* Дунс Скот називає *formalitates* і *realitates* (для відмінності їх від форм (*formae*) і речей (*res*)).

Щодо теорії пізнання, то мислитель вважає, що будь-яке пізнання починається з досвіду. В розумі не може бути нічого, чого б раніше не було у відчуттях, або *nihil est in intellectu, quod prius in sensu non erat*. Пізнання Бога було б неможливим, якщо б Бог не був суцільним, відомим нам із чуттєвого досвіду. Такої ж думки притримувався і Ф. Аквінський. Однак, існує межа, поза якою досвід не може нас вже нічому навчити. Бог не відкрив нам нічого доведеного розумом, і ніщо, окрім Нього, не доведено, якщо, звісно, не виходити з Одкровення. Д. Скот доходить висновку, що навіть, якщо б природний розум міг довести, що метою людини є споглядання Бога і Його любов, то все-таки він не зміг би довести, що це споглядання повинне бути вічним і що метою цілісного з тілом та душею людини повинен бути Бог.

Всі християнські богослови солідарні в тому, що Бог створив світ універсальним згідно з свобідною волею, і до того, як світ почав існувати, Бог володів визначеним планом, згідно з яким творив. Відповідно до творіння речей у світі, Бог володіє в розумі визначеною ідеєю, згідно з якою і творить речі. Разом з тим Д. Скот зробив все для того, щоб поставити Бога вище Його Ідей, а потім відокремлює творіння від Творця шляхом свободи.

Філософ доходить висновку, що божественне знання обмежене інтелектом згідно ідеї, залежить від неї, і, відповідно, недосконале. „Знання Бога про творіння, – пише Д. Скот, – повинно ґрунтуватись і впливати із знання Ним своєї власної безкінечної сутності, яка, будучи об'єктом Його пізнання, містить в собі в якості об'єктів Божественне пізнання, а також і сутність всіх можливих творинь”². Творіння ж залежить від Бога двояко: в своїй сутності – як ідеї Божественного розуму, та в існування як реально існуючої речі.

Єдиною причиною, чому Бог захотів створити світ („дещо”), згідно з філософом, є Його воля. І єдиною причиною вибору, чому Бог це зробив, є те, „що Його воля – це Його воля”³. Так, у III розділі праці „Вибране” схоласт пише: „Наша воля здатна бажати і любити дещо таке, що є більшим будь-якої кінечної цілі”¹.

Конечне суще – рослини, тварини, будинки – є обмеженими в часі та просторі. Всі конечні суцільні знаходяться в безперервному русі та зміні: виникають, розвиваються і гинуть. Однак всі сутності цих речей є пізнішими на відміну від безкінечної сутності Бога.

У частині II праць „Вибране” та „Раціональне богослов'я” Д. Скот створює п'ять доказів існування Бога: *перший* – існує лише один безкінечний розум; *другий* – існує лише одна безкінечна воля; *третій* – існує лише одна безкінечна могутність; *четвертий* – існує лише одна необхідність буття; *п'ятий* – існує лише одна безкінечна благодать¹.

Мислитель детально обґрунтовує кожне із цих доведень, наводить приклади у вигляді тез та антитез. Так, наприклад, безкінечність Бога можна довести наступним чином: *по-перше*, існує дещо перше; *по-друге*, перше немає причини; *по-третє*, воно актуально існує серед суцільних¹.

Крім того, безкінечність Бога доводиться чотирма шляхами:

1) через творячу причину; 2) те, що може бути створеним; 3) через цільову причину; 4) через досконалість.

Одиничність Бога доводиться наступним: 1) [виходячи] із безкінечного розуму; 2) із безкінечної волі; 3) із безкінечної благоді; 4) із поняття безкінечної могутності; 5) із поняття абсолютного безкінечного; 6) із поняття необхідного буття; 7) із поняття всемогутності¹.

Продовжуючи розглядати проблему одиничності Бога, філософ пов'язує її зі сутністю. „... божественна сутність може розумітись як одинична таким чином, що одиничність буде розумітись або як об'єкт, або як частина об'єкта” (“*quod essential divina potest concipi ut*

singularis ita quod singularitas sit concept vel ut obiectum vel ut pars obiectu”¹. Далі читаємо: „Кожна одинично зумовлена сутність має якусь одиничну причину, з якої походить її єдність, бо в причинно обумовленій єдності не може утворюватись єдність в причині”¹.

Розум, який здатен осягнути весь світ речей, є безкінечним. Д. Скот вважає, що існує розум, який осягає все, що може бути створеним. Доведення цьому наступне: „Безліч умосяжних речей безкінечних і актуальних [присутні] в розумі, який все осягає; відповідно, розум, який актуально осягає ці речі, одночасно являється безкінечним”¹.

Е. Жильсон, трактуючи учення Д. Скота, пише наступне: „Це безкінечність, про що ми можемо зробити висновок; ми не можемо, звісно, зрозуміти, і все, що ми про Нього кажемо, носить на собі явні ознаки нашого безсилля”⁴.

Діяльність Бога визначається згідно з абсолютною потенцією. Як доказ цьому Д. Скот зазначає: „Бог може робити все, що не містить в собі протиріч, і може робити будь-яким способом, який не містить в собі протиріч”¹. „А тому, – продовжує філософ, – я стверджую, що Бог може створити одне і те ж тіло, поміщеним у багатьох місцях, а також як і може створити два тіла в тому ж місці”¹.

Слід відзначити, що розуміння Д. Скотом поняття Бога та божественної сутності близьке до поглядів Р. Декарта. Проте, як і всі теологи

Skrytska Natalya. UNE MÉTAPHYSIQUE ESSENCE DIEU DANS UNE PHILOSOPHIE IOAN DUNS SCOTT.

Dans un article administré se explore une compréhension une métaphysique essence Dieu armature un besognes médiéval scolastique un 13 siècle D. Scott philosophiques un bestiaux. Fait un essai explorer une interrelation entre un dieu et un être armature essence. Un besoin exploration une définition et une fondement connaissance essence divine leur ultérieur un formalisme. Une armature un œuvres philosophiques paré un démonstrations une existence Dieu. Démontré métaphysique dimension philosophie un penseur médiéval dans une attitude contre un rationalisme armature un idées éternelles.

Mots-cles: Dieu, métaphysique, théologie, Dieu à la façon de essence, Dieu à la façon, Dieu à la façon de isolé, Dieu à la façon de.

Середньовіччя, Д. Скот відстоював єдність Бога, де всі божественні атрибути зливаються в єдиній божественній субстанції. Все ж мислитель вказував на те, що „в Богові є віртуальна основа для відмінності, яку ми встановили між Його атрибутами, а саме – формальна досконалість, яка відповідає іменам, якими ми ці атрибути називаємо”⁴.

Література:

¹ Блаженный Иоанн Дунс Скот. Избранное/ Под ред. Г.П. Майорова. – М.: Издательство Францисканцев, 2001. – 583 с.

² Блаженный Иоанн Дунс Скот. Трактат о Первоначале/ Пер. А.В. Апполонова. – М.: Издательство Францисканцев, 2001. – 180 с.

³ Вундт В. Введение в философию. – М.: ЧеРо, Добросвет, 2001. – 354с.

⁴ Жильсон Э. Философия в средние века: От истоков патристики до конца XIV века / Общ.ред. С.С. Неретиной. – 2-е изд-во. – М.: Культурная Революция, Республика, 2010. – 678 с.

⁵ Корет Э. Основы метафизики. – К.: Тандем, 1998. – 245 с.

⁶ Штекль А. История средневековой философии / Под ред. проф. И.В. Попова. – М., 1912. – 305 с.

⁷ [Електронний ресурс]. Режим доступу: knowledge.allbest.ru/philosophy

⁸ [Електронний ресурс]. Режим доступу: subject.com.ua/philosophy/osnovi

Скрицькая Наталия. МЕТАФИЗИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ БОГА В ФИЛОСОФИИ ИОАННА ДУНСА СКОТТА.

В данной статье исследуется понимание метафизической сущности Бога на основе философских работ средневекового схоласта XIII века Иоанна Дунса Скотта. Сделано попытку исследовать взаимосвязь между Богом и бытием на основе первопричины. Необходимостью исследования есть признание и обоснование знания для божественной сущности с их дальнейшей актуализацией на формализм. На основе философских трактатов Д. Скотта „Избранное” отражено доказательство существования Бога. Доказано метафизическое измерение философствования средневекового мыслителя в отношении к рационализму на основе вечных идей.

Ключевые слова: Бог, метафизика, теология, Бог как сущее, Бог как Первое, Бог как единичное, Бог как „этовость”.